

บทที่ 3

ระบบบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์

ระบบบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัทสมาชิกในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีขั้นตอนการปฏิบัติงานดังรูปที่ 3.1

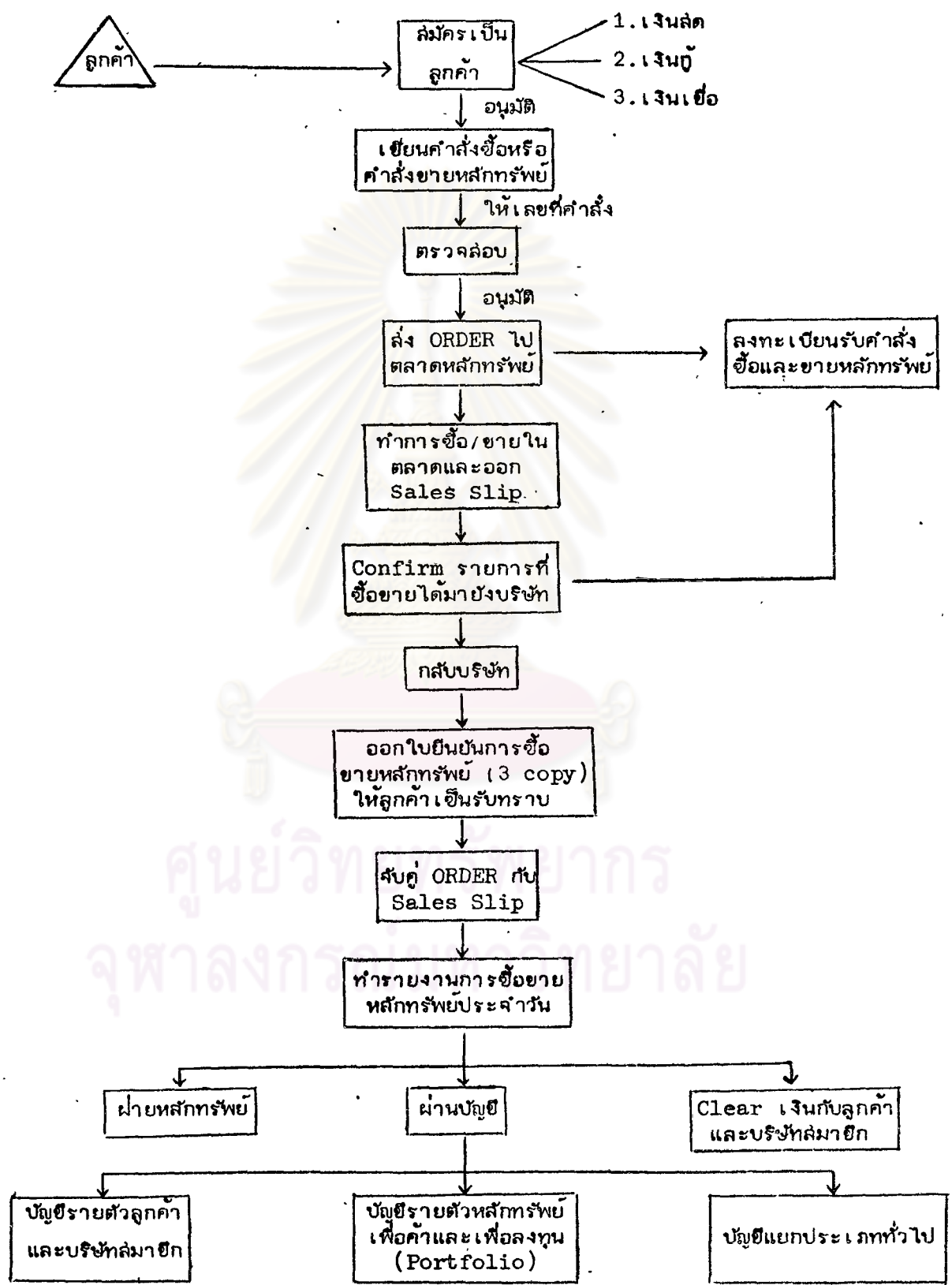
ประเภทของลูกค้า

เมื่อผู้มีความประสงค์จะซื้อขายหลักทรัพย์ผ่านบริษัทหลักทรัพย์ เจ้าหน้าที่ของบริษัทจะตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับลูกค้าตามที่บริษัทกำหนดเพื่อพิจารณาว่าบุคคลนั้นเป็นลูกค้าของบริษัท โดยให้ลูกค้ากรอกรายละเอียดต่าง ๆ ในหนังสือคำขอเป็นลูกค้า (Application Form) ซึ่งเป็นหนังสือเกี่ยวกับประวัติของลูกค้าที่บริษัทส่งไว้ให้ลูกค้าไปกรอกข้อความในการขอเข้าเป็นลูกค้าของบริษัท พร้อมทั้งระบุวิธีการซื้อขายหลักทรัพย์ว่าจะซื้อขายโดยวิธีเงินล้นหรือ Margin เมื่อได้รับการอนุมัติเป็นลายลักษณ์อักษรโดยเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เจ้าหน้าที่ของบริษัทจึงจะดำเนินการซื้อขายหลักทรัพย์ให้แก่ลูกค้าได้ภายในวงเงินที่กำหนด

การซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัทสมาชิกในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นการซื้อขายหลักทรัพย์ตามคำสั่งของบุคคล 3 ประเภทคือ

1. ลูกค้าทั่วไป ได้แก่บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่ต้องการซื้อขายหลักทรัพย์โดยให้บริษัทเป็นตัวแทนในการซื้อขายหลักทรัพย์นั้น
2. ลูกค้า Sub-Broker ได้แก่ลูกค้าซึ่งเป็นนิติบุคคลที่มีใบอนุญาตให้ประกอบกิจการนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายหลักทรัพย์และให้บริษัทเป็นตัวแทนในการซื้อขายหลักทรัพย์ในท้องค้าหลักทรัพย์
3. บริษัทสมาชิกเอง ได้แก่ การลงทุนซื้อขายหลักทรัพย์เพื่อค้าและเพื่อการลงทุนของบริษัทเอง (Portfolio)

ระบบบัญชีเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์

รูปที่ 3.1

วิธีการซื้อขายหลักทรัพย์ การซื้อขายหลักทรัพย์แบ่งได้เป็น 3 วิธีคือ

1. เงินสด คือการที่ลูกค้าซื้อขายหลักทรัพย์โดยการชำระเงินสด เมื่อบริษัทสามารถซื้อหลักทรัพย์ตามคำสั่งของลูกค้าได้
2. เงินกู้ คือการที่ลูกค้าซื้อขายหลักทรัพย์โดยนำตัวสัญญาใช้เงินที่บริษัทเป็นผู้ออกมาวางเป็นประกันไม่ต่ำกว่าอัตราส่วนที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดนอกเหนือจากการนำหลักทรัพย์ที่ซื้อออกมาวางเป็นประกัน ปัจจุบันตลาดหลักทรัพย์กำหนดให้วางตัวสัญญาใช้เงินประกันไม่ต่ำกว่า 30% ของหนี้ และบริษัทจะคิดดอกเบี้ยจากเงินกู้ซื้อหลักทรัพย์นี้เต็มจำนวน ส่วนตัวสัญญาใช้เงินลูกค้าจะได้รับดอกเบี้ยตามอัตราที่ระบุไว้ในหน้าตัว
3. เงินเชื่อ คือการที่ลูกค้าซื้อขายหลักทรัพย์โดยการชำระเงินสดบางส่วนตามอัตราส่วนที่ไม่ต่ำกว่าที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด ปัจจุบันตลาดหลักทรัพย์กำหนดไว้ 30% โดยชำระภายในวันทำการถัดไปที่ตกลงซื้อหลักทรัพย์นั้นและจะต้องนำหลักทรัพย์ที่ซื้อได้นั้นมาวางเป็นประกันหนี้ส่วนที่เหลือ และบริษัทจะคิดดอกเบี้ยจากส่วนของเงินที่ค้างชำระ

เพื่อให้บริษัทสมาชิกสามารถปฏิบัติหน้าที่ในการเป็นนายหน้าหรือตัวแทนซื้อและขายหลักทรัพย์ให้แก่ลูกค้าได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์ในเรื่อง "การกำหนดระเบียบปฏิบัติ เกี่ยวกับการซื้อหรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนหรือหลักทรัพย์รับอนุญาตในตลาดหลักทรัพย์ การอนุญาตให้สมาชิกซื้อหรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนนอกตลาดหลักทรัพย์ ตลอดจนการชำระราคา และส่งมอบหลักทรัพย์ที่ได้มีการซื้อหรือขายในตลาดหลักทรัพย์" บริษัทต้องให้ลูกค้าทำหนังสือแต่งตั้งบริษัทสมาชิกเป็นนายหน้าหรือตัวแทนในการซื้อขายหลักทรัพย์ให้ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อป้องกันปัญหาการขัดแย้งกันในภายหลัง และในกรณีที่ลูกค้าไม่สามารถสั่งซื้อขายหลักทรัพย์ด้วยตนเอง ณ ที่ทำการของบริษัทสมาชิกได้ บริษัทควรให้ลูกค้าทำหนังสือมอบอำนาจให้บุคคลอื่นทำการสั่งซื้อหรือขายหลักทรัพย์หรือกระทำการอื่นใดอันเกี่ยวเนื่องกับการสั่งซื้อหรือสั่งขายหลักทรัพย์แทนลูกค้าได้

การรับคำสั่งซื้อขายหลักทรัพย์

ลูกค้าที่ต้องการสั่งซื้อหรือสั่งขายหลักทรัพย์จะต้องกรอกลงในใบคำสั่งซื้อหลักทรัพย์ (ดูรูปที่ 3.2) และคำสั่งขายหลักทรัพย์ (ดูรูปที่ 3.3) แล้วส่งให้เจ้าหน้าที่ผู้รับคำสั่งซื้อและ

ขาย ณ บริษัทลมาชิก เจ้าหน้าที่ผู้รับคำสั่งจะให้ เลขที่คำสั่งซื้อและคำสั่งขายตามลำดับก่อนหลังของ คำสั่งซื้อขายที่ได้รับจากลูกค้า รวมทั้งคำสั่งซื้อขายของบริษัทลมาชิกเอง ลูกค้าอาจทำการสั่งซื้อ และขายด้วยตนเองที่บริษัทลมาชิกหรือส่งทาง โทรศัพท์

เมื่อได้รับคำสั่งซื้อหลักทรัพย์หรือคำสั่งขายหลักทรัพย์ก่อนที่จะอนุมัติให้ดำเนินการซื้อหรือ ขายหลักทรัพย์ตามคำสั่งของลูกค้าได้ เจ้าหน้าที่ของบริษัทควรตรวจสอบบัญชีของลูกค้า ในกรณีที่เป็น คำสั่งซื้อหลักทรัพย์จะตรวจสอบวงเงินสินเชื่อ (Credit line) ของลูกค้า ว่ามีวงเงินเหลือพอที่ จะซื้อหลักทรัพย์ตามคำสั่งได้หรือไม่ ในกรณีที่เป็นคำสั่งขายหลักทรัพย์จะตรวจสอบว่าลูกค้ามีหลักทรัพย์ คงเหลืออยู่ที่บริษัทพอที่จะส่งขายได้จริงหรือไม่ ถ้าลูกค้าส่งขายเกินกว่าจำนวนหลักทรัพย์ที่เหลืออยู่ ตามบัญชี เจ้าหน้าที่จะต้องขอหลักฐานที่แสดงว่าลูกค้ามีหลักทรัพย์ส่วนที่ขาดอยู่ในครอบครองจริง เช่นใบหุ้นหรือใบตอบรับ

บริษัท.....

คำสั่งซื้อหลักทรัพย์

วันที่.....

ชื่อ.....

เลขที่.....

ชื่อหุ้น..... จำนวนหุ้น..... ราคา/หุ้น.....

คำสั่งโดยตรง

คำสั่งทางโทรศัพท์

ลงชื่อ.....

ลูกค้าผู้สั่งซื้อ

ลงชื่อ.....

ลงชื่อ.....

เจ้าหน้าที่ผู้รับคำสั่ง

เจ้าหน้าที่ผู้อนุมัติ

บริษัท.....

คำสั่งขายหลักทรัพย์

วันที่.....

ชื่อ.....

เลขที่.....

ขายหุ้น.....จำนวนหุ้น.....ราคา/หุ้น.....

คำสั่งโดยตรง

คำสั่งทางโทรศัพท์

ลงชื่อ.....

ลูกค้าผู้สั่งขาย

ลงชื่อ.....

ลงชื่อ.....

เจ้าหน้าที่ผู้รับคำสั่ง

เจ้าหน้าที่ผู้อนุมัติ

รูปที่ 3.3

เจ้าหน้าที่ฝ่ายหลักทรัพย์จะแจ้ง เลขที่คำสั่งซื้อหลักทรัพย์และคำสั่งขายหลักทรัพย์รวมทั้ง
หลักทรัพย์ที่ต้องการซื้อขาย ราคา และจำนวนที่ต้องการที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการสั่งซื้อหรือสั่งขาย
ตามคำสั่งของลูกค้าไปยังห้องค้าหลักทรัพย์ พร้อมทั้งบันทึกในทะเบียนรับคำสั่งซื้อหลักทรัพย์ (ดูรูป
ที่ 3.4) และทะเบียนรับคำสั่งขายหลักทรัพย์ (ดูรูปที่ 3.5) ประจำวันเรียงตามลำดับเลขที่
คำสั่งซื้อและขายหลักทรัพย์ที่ได้รับ เมื่อเจ้าหน้าที่รับอนุญาตในห้องค้าหลักทรัพย์ทำการซื้อขาย
หลักทรัพย์ได้แล้ว ก็จะยืนยันรายการซื้อขายนั้นกลับมายังบริษัทโดยโทรศัพท์แจ้งให้เจ้าหน้าที่
ฝ่ายหลักทรัพย์รับทราบ เจ้าหน้าที่จะบันทึกผลของการซื้อขายหลักทรัพย์แต่ละรายการว่าซื้อขายตาม
คำสั่งได้หรือไม่ในทะเบียนรับคำสั่งซื้อหลักทรัพย์และทะเบียนรับคำสั่งขายหลักทรัพย์

๓ ห้องค้าหลักทรัพย์เจ้าหน้าที่ของบริษัทสมาชิกผู้ขายจะบันทึกรายการซื้อขาย (Sale
Record) ลงบนกระดานและออกสัญญาซื้อขาย (Sale Slip) ตามขั้นตอนของตลาดหลักทรัพย์
ซึ่งได้กล่าวในข้อที่ 4 ในบทที่ 2 หลังจากหมดเวลาการซื้อขายแล้วก็จะนำสัญญาซื้อขายนั้นกลับมา
ที่บริษัทสมาชิก

การยืนยันการซื้อขายหลักทรัพย์

สำหรับรายการที่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้โดยดูจากผลการซื้อขายหลักทรัพย์ในทะเบียนรับคำสั่งซื้อหลักทรัพย์ และทะเบียนรับคำสั่งขายหลักทรัพย์พร้อมด้วยใบคำสั่งซื้อและใบคำสั่งขายหลักทรัพย์ของลูกค้ำ. เจ้าหน้าที่ย่อยหลักทรัพย์จะออกใบยืนยันการซื้อหลักทรัพย์ (ดูรูปที่ 3.6) และใบยืนยันการขายหลักทรัพย์ (ดูรูปที่ 3.7) เพื่อแจ้งผลการซื้อขายหลักทรัพย์ตามคำสั่งของลูกค้ำให้ลูกค้ำทราบ โดยตรวจสอบกับสัญญาซื้อขายก่อนว่ารายการถูกต้องตรงกัน แล้วจึงส่งให้ลูกค้ำลงลายมือชื่อรับทราบเป็นลายลักษณ์อักษร

การจัดทำใบยืนยันการซื้อและขายหลักทรัพย์ซึ่งพิมพ์เลขที่ไว้ล่วงหน้าถือเป็นใบแจ้งการเป็นลูกหนี้และเจ้าหนีบริษัทโดยทำทั้งหมด 3 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 - ส่งให้ลูกค้ำหลังจากลูกค้ำลงลายมือชื่อแล้ว
- " 2 - เก็บไว้ที่ฝ่ายหลักทรัพย์
- " 3 - ส่งให้แผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์ (Clearing)

ในกรณีที่บริษัทสมาชิกส่งซื้อและสั่งขายหลักทรัพย์เพื่อบริษัทเอง เจ้าหน้าที่ย่อยหลักทรัพย์จะออกใบสั่งซื้อ (ดูรูปที่ 3.8) และใบสั่งขาย (ดูรูปที่ 3.9) แทนใบยืนยันการซื้อและขายหลักทรัพย์ ให้ฝ่ายจัดการลงลายมือชื่ออนุมัติ และรับทราบรายการซื้อขายหลักทรัพย์ในแต่ละวัน

รายงานการซื้อขายหลักทรัพย์

เจ้าหน้าที่ย่อยหลักทรัพย์จะนำสัญญาซื้อขาย ใบยืนยันการซื้อ และขายหลักทรัพย์ ใบสั่งซื้อ และใบสั่งขายมาจัดทำรายงานการซื้อและขายหลักทรัพย์ประจำวัน (Daily Securities Transaction) โดยแบ่งรายงานออกตามประเภทของลูกค้ำได้ 3 ประเภทคือ

1. รายงานการซื้อและขายหลักทรัพย์ของลูกค้ำทั่วไป
2. รายงานการซื้อและขายหลักทรัพย์ของ Sub-Broker
3. รายงานการซื้อและขายหลักทรัพย์ของบริษัทสมาชิกเอง

เนื่องจากเลขที่คำสั่งซื้อและคำสั่งขายหลักทรัพย์มีการยกเลิกในแต่ละวันเป็นจำนวนมาก เมื่อไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งของลูกค้ำได้ จึงใช้เลขที่ใบยืนยันการซื้อขายหลักทรัพย์เป็นเลขที่คำสั่งซื้อ-และคำสั่งขายในการจัดทำรายงานการซื้อหลักทรัพย์ประจำวัน (ดูรูปที่ 3.10) และรายงานการขายหลักทรัพย์ประจำวัน (ดูรูปที่ 3.11)

บริษัท.....

เลขที่.....

ที่อยู่.....

ใบยืนยันการซื้อหลักทรัพย์

วันที่ซื้อ.....

ถึง.....

บัญชีเลขที่.....

บริษัทได้กระทำการซื้อหลักทรัพย์ตามคำสั่งของท่าน

โดยถือว่าท่านเป็นลูกหนี้บริษัท ฯ ตามรายการต่อไปนี้

ชื่อหลักทรัพย์	จำนวนหุ้น	ราคาต่อหุ้น	จำนวนเงิน	ค่านายหน้า	ยอดคงเหลือ

MARGIN

CASH

เพื่อบริษัท.....

ข้าพเจ้ายอมรับว่ารายการสั่งซื้อและจำนวนเงินดังกล่าวข้างต้นนี้ถูกต้อง

.....

ลงชื่อ.....ผู้ซื้อ

ผู้รับมอบอำนาจ

บริษัท.....

เลขที่.....

ที่อยู่.....

ใบยืนยันการขายหลักทรัพย์

วันที่ขาย.....

ถึง.....

บัญชี เลขที่.....

บริษัทได้กระทำการขายหลักทรัพย์ตามคำสั่งของท่าน

โดยถือว่าท่านเป็นเจ้าของบริษัท ฯ ตามรายการต่อไปนี้

ชื่อหลักทรัพย์	จำนวนหุ้น	ราคาหุ้น	จำนวนเงิน	รายการหัก			ยอดคงเหลือ
				ค่านายหน้า	ค่าอากร	ค่าภาษี	

MARGIN CASH

เพื่อบริษัท.....

ข้าพเจ้ายอมรับว่ารายการสั่งขายและจำนวนเงินดังกล่าวข้างต้นนี้ถูกต้อง

.....

ลงชื่อ.....ผู้ขาย

ผู้รับมอบอำนาจ

บริษัท.....

ใบสั่งซื้อ

เลขที่.....

วันที่.....

ชนิดของหลักทรัพย์.....

บริษัท.....ราคาตามใบหุ้น @

ลูกค้า.....เลขที่สัญญาซื้อขาย.....

จำนวน.....ราคาต่อหุ้น.....จำนวนเงิน.....

.....

ศูนย์วิทยพัชกร ผู้อนุมัติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รูปที่ 3.8

บริษัท.....

ใบสั่งขาย

เลขที่.....

วันที่.....

ชนิดของหลักทรัพย์.....

บริษัท.....ราคาตามใบหุ้น @

ลูกค้า.....เลขที่สัญญาซื้อขาย.....

จำนวน.....ราคาต่อหุ้น.....จำนวนเงิน.....

.....

ผู้อนุมัติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

รูปที่ 3.9
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บริษัท.....

รายงานการขายหลักทรัพย์

ประจำวันที่.....

ชื่อ			เลขที่		จำนวน/ ราคา	จำนวนเงิน	ค่านายหน้า	ค่าภาษี หัก ณ ที่จ่าย	ยอดเงินสุทธิ
ผู้ซื้อ	ผู้ขาย	หลักทรัพย์	ORDER	SALE SLIP					

จัดทำโดย.....

ตรวจเช็คโดย.....

รายงานการซื้อและขายหลักทรัพย์ประจำวันจะบันทึกตาม เลขที่ใบยืนยันซื้อขายหลักทรัพย์ และแยกเป็นรายการ ๆ ตามสัญญาซื้อขายโดยจัดทำทั้งหมด 3 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 - ส่งให้แผนกบัญชีพร้อมสัญญาซื้อขาย
- " 2 - ส่งให้แผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์พร้อมสำเนาใบยืนยันการซื้อและขายหลักทรัพย์ ใบสั่งซื้อและใบส่งขายเพื่อเตรียมการรับชำระและจ่ายเงิน
- " 3 - เก็บไว้ที่ฝ่ายหลักทรัพย์

การบันทึกทางบัญชีเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์

แผนกบัญชีจะตรวจสอบรายงานการซื้อขายหลักทรัพย์ประจำวันกับสัญญาซื้อขายที่ได้รับว่า รายการต่าง ๆ ถูกต้องตรงกัน แล้วจึงส่งสัญญาซื้อขายไปยังแผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์เพื่อเตรียมการรับและจ่ายเงินกับบริษัทสมาชิกอื่น ๆ ส่วนรายงานการซื้อขายหลักทรัพย์ประจำวันจะใช้เป็นหลักฐานในการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ โดยทั่วไปแล้วจะใช้วิธีเกณฑ์สิทธิ์ (Accrual Basis) ในการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ คำนายหน้ารับและค่าดอกเบี้ยรับ สำหรับการบันทึกค่าภาษีหัก ณ ที่จ่ายอาจใช้วิธีเกณฑ์เงินสด (Cash Basis) หรือวิธีเกณฑ์สิทธิ์ (Accrual Basis) ก็ได้

การบันทึกบัญชีจะขึ้นอยู่กับยอดรวมของรายงานการซื้อขายหลักทรัพย์ประจำวันของลูกค้าและบริษัทสมาชิกเอง โดยการบันทึกลงในสมุดรายวันทั่วไปแล้วจึงผ่านไปบัญชีแยกประเภทในแต่ละวัน โดย

1. บันทึกบัญชีลูกหนี้ลูกค้า โดยถือเอามูลค่ารวมของหลักทรัพย์หรือมูลค่ารวมของหลักทรัพย์บวกค่านายหน้าจากการซื้อหลักทรัพย์
2. บันทึกบัญชีเจ้าหนี้ลูกค้า โดยถือเอามูลค่ารวมของหลักทรัพย์หรือมูลค่ารวมของหลักทรัพย์หักค่านายหน้าหรือมูลค่ารวมของหลักทรัพย์หักค่านายหน้าหักค่าภาษีหัก ณ ที่จ่ายจากการขายหลักทรัพย์
3. บันทึกบัญชีลูกหนี้ธุรกิจหลักทรัพย์บริษัทสมาชิก โดยเอามูลค่ารวมของหลักทรัพย์ที่บริษัทสมาชิกขายให้บริษัทสมาชิกอื่น

4. บันทึกบัญชีเจ้าหนี้ธุรกิจหลักทรัพย์บริษัทสมาชิก โดยเอามูลค่างรวมของหลักทรัพย์ที่บริษัทสมาชิกซื้อจากบริษัทสมาชิกอื่น
5. บันทึกบัญชีค่านายหน้า โดยเอาค่านายหน้าจากการซื้อและขายหลักทรัพย์ลูกค้า
6. บันทึกบัญชีภาษีหัก ณ ที่จ่าย โดยเอาค่าภาษีการค้ำคิดจากการขายหลักทรัพย์
7. บันทึกบัญชีเงินลงทุนในหลักทรัพย์จดทะเบียนและหลักทรัพย์รับอนุญาต โดยเอาหลักทรัพย์ที่บริษัทซื้อหรือขายเพื่อการลงทุนหรือการค้าของบริษัทเอง

การบันทึกรายการในปีชื่อย่อย

รายการในรายงานการซื้อขายหลักทรัพย์ประจำวันจะนำไปลงบัญชีย่อยโดย

1. บัญชีรายตัวลูกค้า (ดูรูปที่ 3.12) เป็นบัญชีบันทึกรายละเอียดจำนวนเงินค้างชำระเนื่องจากการซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้าแต่ละรายรวมทั้งการชำระราคาหลักทรัพย์และการส่งมอบหลักทรัพย์ระหว่างบริษัทกับลูกค้า

2. บัญชีรายตัวบริษัทสมาชิก (ดูรูปที่ 3.13) เป็นบัญชีบันทึกรายละเอียดจำนวนเงินคงค้างกับบริษัทสมาชิกอื่นเนื่องจากการซื้อขายของลูกค้าและบริษัทสมาชิกเองรวมทั้งการชำระราคาหลักทรัพย์และการส่งมอบหลักทรัพย์ระหว่างบริษัทกับบริษัทสมาชิกอื่น

จากบัญชีรายตัวลูกค้าและ บัญชีรายตัวบริษัทสมาชิก ทำให้บริษัทสามารถทราบรายละเอียดเกี่ยวกับลูกค้าและบริษัทสมาชิกอื่นถึงจำนวนเงินที่ค้างชำระระหว่างกัน เพื่อแสดงความเห็นและเจ้าหนี้ของบริษัทพร้อมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับประเภทหุ้น จำนวนหุ้นที่ยังค้างส่งมอบระหว่างกัน

3. บัญชีรายตัวหลักทรัพย์เพื่อค้ำและเพื่อลงทุนของบริษัท (ดูรูปที่ 3.14) เป็นบัญชีบันทึกรายการซื้อขายหลักทรัพย์เพื่อบริษัทเอง โดยแยกตามประเภทของหลักทรัพย์ เพื่อให้แสดงยอดคงเหลือของหลักทรัพย์แต่ละประเภทและต้นทุนของหลักทรัพย์ชนิดนั้น ๆ เมื่อมีการขายหลักทรัพย์ใดจะคิดกำไรขาดทุนโดยการตัดจำหน่ายออกจากบัญชีหลักทรัพย์แต่ละประเภทตามวิธีเข้าก่อนออกก่อน (First In First Out)

บริษัท.....

ชื่อลูกค้า.....

บัญชีรายตัวลูกค้า

บัญชี เลขที่.....

ชื่อหลักทรัพย์.....

แผนที่.....

วันที่ซื้อ, ขาย	เลขที่คำสั่ง	เลขที่อ้างอิง	รายการ			ค่านายหน้า	ภาษีการค้า	อากรแสตมป์	รายการซื้อ		รายการขาย		จำนวนเงินคงเหลือ	ยอดหักคงเหลือ	
			จำนวน	ราคา/หุ้น	มูลค่า				เคบิต	วันที่ชำระเงิน	เครดิต	วันที่ชำระเงิน		จำนวน	ราคา/หุ้น

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บริษัท.....

ชื่อบริษัทสมาชิก.....

บัญชีรายตัวบริษัทสมาชิก

บัญชีเลขที่.....

ชื่อหลักทรัพย์.....

แผนที่.....

วันที่ซื้อ, ขาย	เลขที่สัญญา ซื้อขาย	เลขที่ อ้างอิง	รายการ		รายการซื้อ		รายการขาย			จำนวนเงิน คงเหลือ	ยอดหุ้นคงเหลือ		หมายเหตุ
			จำนวน	ราคา/หุ้น	เคปิต	วันที่ชำระเงิน	เครดิต	อากรแสตมป์	วันที่ชำระเงิน		จำนวน	ราคา/หุ้น	

บริษัท.....

เลขที่บัญชี.....

บัญชีรายตัวหลักทรัพย์สินเพื่อค้าและเพื่อลงทุนของบริษัทสมาชิกเอง

แผ่นที่.....

ชื่อหลักทรัพย์.....

วันที่ซื้อ, ขาย	เลขที่คำสั่ง	เลขที่สัญญาซื้อขาย	รายการ	รายการซื้อ			รายการขาย			คงเหลือ			หมายเหตุ
				จำนวน	ราคา/หุ้น	มูลค่า	จำนวน	ราคา/หุ้น	มูลค่า	จำนวน	ราคา/หุ้น	มูลค่า	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การส่งมอบใบหุ้นและการรับชำระราคาจากบริษัทสมาชิกผู้อื่น ๆ (ดูรูปที่ 3.15)

เมื่อแผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์ได้รับสำเนารายงานการซื้อขายหลักทรัพย์ประจำวัน และสัญญาซื้อขายหลักทรัพย์แล้ว เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบจำนวนหุ้นกับเจ้าหน้าที่ผู้เก็บรักษาใบหุ้นและจัดทำแบบแจ้งยืนยันการส่งมอบหุ้นและชำระราคาระหว่างสมาชิก (ใบ Advice) (ดูรูปที่ 3.16) โดยมีรายละเอียดรายการที่จะเรียกชำระราคาจากบริษัทสมาชิกผู้อื่น ๆ ตามจำนวนหุ้นที่มีอยู่

แบบแจ้งยืนยันการส่งมอบหุ้นและชำระราคาระหว่างสมาชิกแต่ละบริษัทจัดทำทั้งหมด 4 ฉบับ โดย

- ฉบับที่ 1 - ส่งให้บริษัทสมาชิกผู้อื่นในตอนบ่ายเพื่อเก็บเงินในวันรุ่งขึ้น
- " 2 - ส่งให้แผนกเก็บรักษาใบหุ้นเพื่อคัดหุ้น
- " 3 - เก็บไว้เองเพื่อเตรียมออกใบเสร็จรับเงิน
- " 4 - ส่งให้ตลาดหลักทรัพย์

ในวันรุ่งขึ้นเจ้าหน้าที่แผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์จะเตรียมทำใบเบิกหุ้น (ดูรูปที่ 3.17) ที่จะนำไปส่งมอบให้บริษัทสมาชิกอื่นส่งไปให้เจ้าหน้าที่ผู้เก็บรักษาใบหุ้นเพื่อเบิกใบหุ้น พร้อมทั้งออกใบเสร็จรับเงิน (ดูรูปที่ 3.18) ตามสำเนาแบบแจ้งยืนยันการส่งมอบและชำระราคาระหว่างสมาชิกที่จะเรียกเก็บเงินในวันนั้น ใบเบิกหุ้นที่จัดทำ 2 ฉบับ ต้นฉบับเจ้าหน้าที่เก็บรักษาใบหุ้นเก็บไว้เป็นหลักฐานการบันทึกการจ่ายหุ้นในทะเบียนรับ-จ่ายใบหุ้น (ดูรูปที่ 3.19) สำเนาใบเบิกหุ้นส่งคืนให้เจ้าหน้าที่ผู้เบิกใบหุ้น เมื่อเซ็นรับหุ้นในใบเบิกหุ้นแล้ว ใบเสร็จรับเงินทำ 3 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 - ส่งให้บริษัทสมาชิกผู้อื่น
- " 2 - ส่งให้พนักงานรับเงิน (Cashier)
- " 3 - เก็บไว้เอง

เจ้าหน้าที่เก็บรักษาใบหุ้นจะส่งมอบหุ้นตามใบเบิกมาให้แผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์ แผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์จะจัดทำใบส่งมอบหลักทรัพย์ (Delivery Order) (ดูรูปที่ 3.20) จำนวน 2 ฉบับโดย

- ฉบับที่ 1 - เก็บไว้เอง
- " 2 - ส่งให้บริษัทสมาชิกผู้อื่น

ที่ตลาดหลักทรัพย์ ฯ

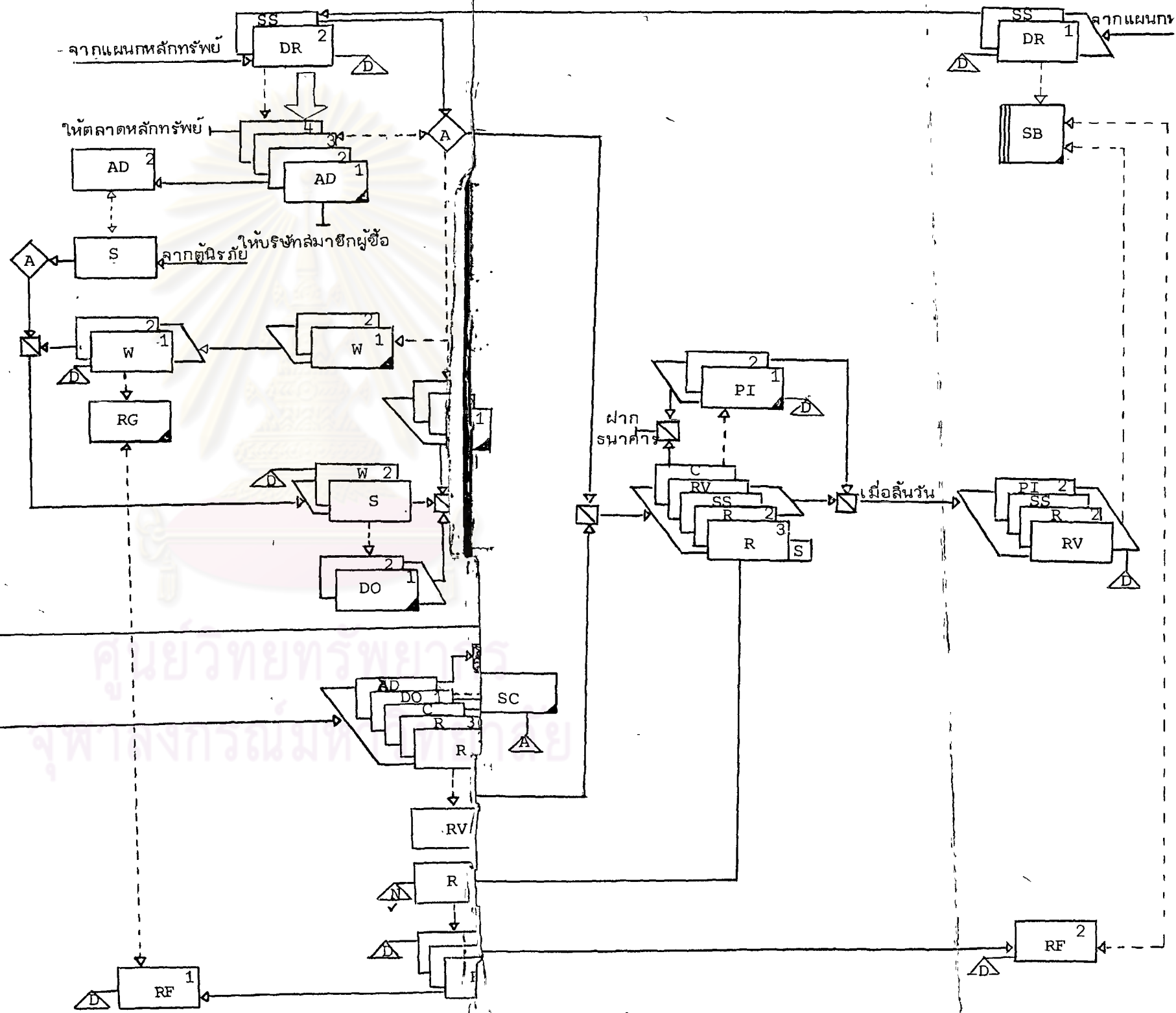
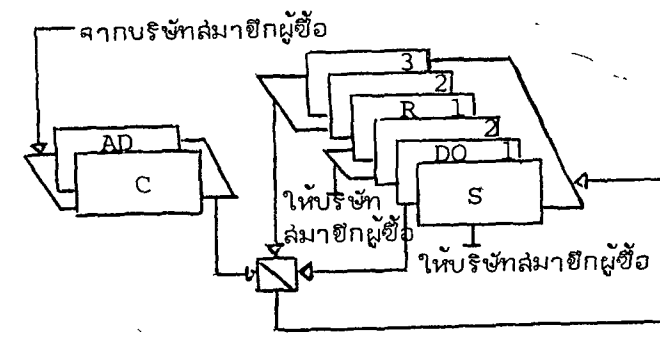
แผนกเก็บรักษาใบหุ้น

แผนกรับชำระเงินหลักทรัพย์

แผนกการเงิน

แผนกบัญชี

- FORMS
- SS - สัญญาขายหลักทรัพย์
 - DR - รายงานการขายหลักทรัพย์ประจำวัน
 - AD - แบบแจ้งยืนยันการส่งมอบหุ้นและชำระราคา
 - SB - บัญชีรายตัวบริษัทสมาชิก
 - S - ใบหุ้น
 - R - ใบเสร็จรับเงิน
 - W - ใบเบิกหุ้น
 - DO - ใบส่งมอบหลักทรัพย์
 - C - เช็ค
 - SC - บัญชีคุมใบหุ้น
 - PI - ใบนำฝากธนาคาร
 - RV - ใบสำคัญรับเงิน
 - RF - ใบติดตามการรับเงิน
 - RG - ทะเบียนรับ-จ่ายใบหุ้น

308010 2

บริษัท.....(สมาชิกผู้ซื้อ).....

แบบแจ้งยืนยันการส่งมอบหุ้นและชำระค่าหุ้นระหว่างสมาชิก

ข้าพเจ้าบริษัท.....ขอแจ้งยืนยันจะส่งมอบหุ้นที่ทำการซื้อขายในตลาด
หลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกับบริษัท.....ในวันที่.....
ดังรายการข้างล่างต่อไปนี้

วันที่ซื้อขาย	ชื่อหลักทรัพย์	จำนวน/ราคาต่อหุ้น	จำนวนเงิน	เลขที่สัญญาซื้อขาย	หมายเหตุ

ลายมือชื่อเจ้าหน้าที่บริษัท ฯ

ลายมือชื่อเจ้าหน้าที่บริษัทสมาชิกผู้ซื้อ

.....

.....

วันที่.....

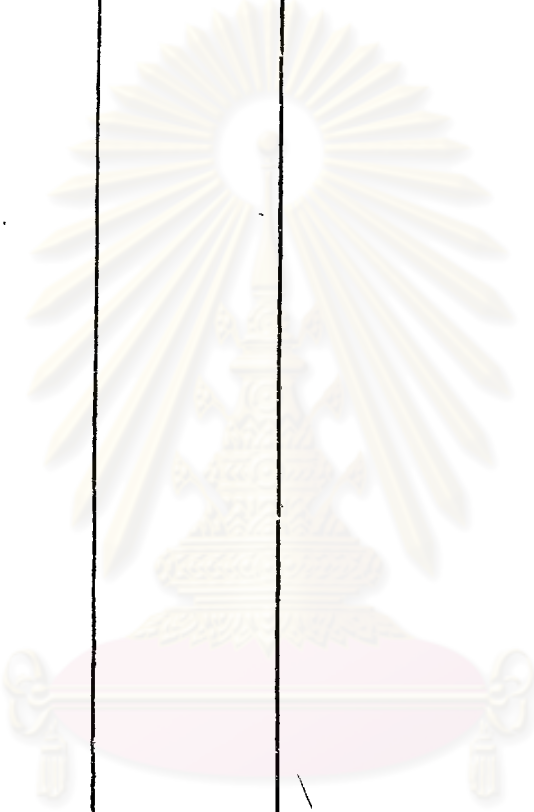
วันที่.....

บริษัท.....

เลขที่.....

ใบเบิกหุ้น

วันที่.....

ชื่อหลักทรัพย์	จำนวนหุ้น	เลขที่อ้างอิง	เปิดให้	หมายเหตุ
 <p data-bbox="329 1306 1176 1554">ศูนย์วิทยุรักษาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>				

ผู้เบิกหุ้น.....

ผู้อนุมัติ.....

ผู้จ่ายหุ้น.....ผู้รับมอบหุ้น.....วันที่รับมอบ.....

บริษัท.....

เล่มที่.....

ที่อยู่.....

เลขที่.....

ใบเสร็จรับเงิน

ได้รับเงินจาก.....

วันที่.....

วันที่ซื้อขาย	ชื่อหุ้น	จำนวนหุ้น	ราคาต่อหุ้น	จำนวนเงิน	ค่านายหน้า	จำนวนเงินรวม	เลขที่ ORDER	เลขที่สัญญา ซื้อขาย	หมายเหตุ

รับชำระโดย เงินสด

เช็คธนาคาร.....เลขที่.....

ผู้รับเงิน.....

ลงชื่อ.....

วันที่.....

ผู้รับมอบอำนาจ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บริษัท.....

ทะเบียนรับ-จ่ายใบหุ้น

แผ่นที่.....

หุ้น.....

วัน เดือน ปี	เลขที่อ้างอิง	ใบหุ้น เลขที่	ใบตอบรับ เอกสาร เลขที่	หมายเลขหุ้น	ชื่อผู้ถือหุ้น	จำนวน		รับจาก	จ่ายให้	วันที่จ่าย	จำนวนคงเหลือ
						รับ	จ่าย				

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บริษัท.....

46

ที่อยู่.....

เลขที่.....

ใบส่งมอบใบหุ้นพร้อมตราสารโอน

วันที่.....

ชื่อหลักทรัพย์.....

วันที่ซื้อขาย.....

ส่งมอบให้.....

สัญญา เลขที่.....ORDER.....

บริษัทฯ ได้ส่งใบหุ้นและตราสารโอนหุ้นที่ท่านสั่งซื้อในนามของท่านตามที่ระบุไว้ข้างล่างนี้

ชื่อผู้ถือหุ้น	ใบหุ้น เลขที่	หมายเลขหุ้น	จำนวน	หมายเหตุ

ใบเสร็จรับเงินเลขที่.....

ส่งมอบพร้อมอากรจำนวน.....บาท

จำนวน/ราคา.....

จำนวนเงิน.....

ชื่อผู้ส่งใบหุ้น.....

ชื่อผู้รับใบหุ้น.....

วันที่.....

วันที่.....

โดยสรุปแผนการรับจ่ายเงินหลักทรัพย์จะเตรียมเอกสารไปเรียกชำระราคาในตลาดหลักทรัพย์ ดังนี้คือ

1. แบบแจ้งยืนยันการส่งมอบหุ้นและชำระราคาระหว่างสมาชิกของรายการที่จะเรียกชำระราคาในวันรุ่งขึ้น 2 ฉบับ
2. ใบหุ้นพร้อมตราสารโอน
3. ใบเสริ้จรับเงินที่ยังไม่มีการเซ็นรับ
4. ใบส่งมอบหลักทรัพย์

เจ้าหน้าที่แผนการรับจ่ายเงินหลักทรัพย์ของบริษัทจะส่งมอบใบหุ้นให้บริษัทสมาชิกผู้ซื้อในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยบริษัทสมาชิกผู้ซื้อตรวจสอบใบหุ้นที่รับมอบว่าถูกต้องแล้วจึงลงลายมือชื่อในใบส่งมอบหลักทรัพย์ ส่วนบริษัทซึ่งเป็นสมาชิกผู้ขายจะตรวจสอบการรับเงินว่าเรียบร้อยแล้วจึงเซ็นชื่อในใบเสริ้จรับเงินและเอกสารแสดงการรับเงินของบริษัทสมาชิกผู้ซื้อ มอบต้นฉบับใบเสริ้จรับเงินและสำเนาใบส่งมอบหลักทรัพย์ให้แก่บริษัทสมาชิกผู้ซื้อ ในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่จะส่งมอบต้นฉบับแบบแจ้งยืนยันการส่งมอบหุ้นและชำระราคาระหว่างสมาชิกของรายการที่จะเรียกชำระในวันรุ่งขึ้นให้กับบริษัทสมาชิกผู้ซื้อพร้อมทั้งส่งสำเนาแบบแจ้งยืนยันการส่งมอบหุ้นและชำระราคาระหว่างสมาชิกให้ตลาดหลักทรัพย์ด้วย บริษัทสมาชิกผู้ขายจะได้เอกสารกลับมาจากบริษัทดังนี้คือ

1. เช็ค
2. สำเนาใบเสริ้จรับเงิน 2 ฉบับ
3. ต้นฉบับใบส่งมอบหลักทรัพย์

เมื่อกลับมาจากบริษัทแผนการรับจ่ายเงินหลักทรัพย์ในแผนกการเงินจะออกใบสำคัญรับเงิน พร้อมทั้งนำส่งเช็คและสำเนาใบเสริ้จรับเงิน 1 ฉบับให้แผนกการเงินเพื่อนำฝากธนาคาร ตามปกติแผนกการเงินมีหน้าที่ออกใบสำคัญรับเงิน แต่เนื่องจากเจ้าหน้าที่แผนการรับจ่ายเงินทราบรายละเอียดของเงินที่รับจึงช่วยแผนกการเงินออกใบสำคัญรับเงินเพื่อความรวดเร็วและถูกต้อง โดยแผนกการเงินต้องรับผิดชอบในความถูกต้องของใบสำคัญรับเงิน พนักงานรับเงินจะตรวจสอบจำนวนเงินในเช็คว่าตรงกับรายการในใบเสริ้จรับเงินแล้วก็จะเซ็นชื่อเพื่อรับรองว่าได้รับเช็ครบในใบสำคัญรับเงินและใบเสริ้จรับเงิน ส่งคืนสำเนาใบเสริ้จรับเงิน 1 ฉบับให้แผนการรับจ่ายเงินหลักทรัพย์ ส่วนสำเนาใบเสริ้จรับเงินอีกฉบับกับสัญญาซื้อขายจะไว้เป็นหลักฐานประกอบใบสำคัญรับเงิน เมื่อ

สิ้นวันพนักงานรับเงินจะส่งใบสำคัญรับเงินพร้อมสำเนาใบเสร็จรับเงิน สัญญาซื้อขาย และใบนำฝากธนาคาร (Pay in Slip) ให้แผนกบัญชีเพื่อบันทึกบัญชีต่อไป

สำหรับใบส่งมอบหลักทรัพย์จะใช้เป็นหลักฐานบันทึกการจ่ายใบหุ้นในบัญชีคุมใบหุ้น (ดูรูปที่ 3.21) เจ้าหน้าที่แผนกจ่ายเงินหลักทรัพย์จะรวบรวมสำเนาใบเสร็จรับเงินที่ได้รับคืนจากแผนกการเงินเพื่อทำใบติดตามการรับเงินในแต่ละวัน (ดูรูปที่ 3.22) โดยจัดทำทั้งหมด 3 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 - ส่งให้แผนกเก็บรักษาใบหุ้นเพื่อตรวจสอบกับใบเบิกหุ้นว่า ใบหุ้นที่เบิกนำไปเรียกเก็บเงินจริง
- " 2 - เก็บไว้เอง
- " 3 - ส่งให้แผนกบัญชีเพื่อตรวจสอบกับรายการที่ลงในบัญชีรายตัวบริษัทสมาชิก ซึ่งผ่านบัญชีจากใบสำคัญรับเงินว่าถูกต้องตรงกัน

การรับมอบใบหุ้นและชำระราคาให้แก่บริษัทสมาชิกผู้ขายอื่น ๆ (ดูรูปที่ 3.23)

เจ้าหน้าที่แผนกจ่ายเงินหลักทรัพย์ได้รับแบบแจ้งยืนยันการส่งมอบหุ้นและชำระค่าหุ้นระหว่างสมาชิก (ใบ Advice) จากบริษัทสมาชิกผู้ขาย จะตรวจสอบแบบแจ้งยืนยันการส่งมอบหุ้นและชำระค่าหุ้นระหว่างสมาชิกกับสัญญาซื้อหลักทรัพย์ (Purchase Slip) และรายงานการซื้อขายหลักทรัพย์ที่ได้รับจากฝ่ายหลักทรัพย์ของวันนั้นเพื่อจัดทำใบสำคัญคู่จ่าย (Payment Voucher) ส่งไปให้แผนกบัญชีตรวจสอบยอดเงินที่จะจ่ายให้แก่บริษัทสมาชิกผู้ขายพร้อมสัญญาซื้อหลักทรัพย์ แผนกบัญชีตรวจสอบกับบัญชีรายตัวบริษัทสมาชิกเรียบร้อยแล้ว จะทำเครื่องหมายกำกับรายการที่ได้ตรวจสอบแล้วเพื่อป้องกันการตรวจสอบซ้ำและเซ็นชื่อว่าได้ตรวจสอบถูกต้องแล้วในใบสำคัญคู่จ่าย ส่งใบสำคัญคู่จ่ายไปให้แผนกการเงินเพื่อทำเช็คโดยทำทั้งหมด 3 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 ส่งให้แผนกจ่ายเงินหลักทรัพย์และให้เจ้าหน้าที่แผนกจ่ายเงินหลักทรัพย์ผู้รับเช็คเซ็นรับเช็คในใบสำคัญคู่จ่าย
- " 2 ส่งให้แผนกบัญชี
- " 3 เก็บไว้เอง

แผนกการเงินจะเก็บใบสำคัญคู่จ่ายไว้เป็นหลักฐานการทำเช็คจ่าย

บริษัท.....

บัญชีคุมใบหุ้น

ชื่อหลักทรัพย์.....

แผนที่.....

เดือน ปี	เลขที่ใบ ส่งมอบมา	เลขที่ อ้างอิง	รับจาก/จ่ายให้	วันที่ ซื้อขาย	ชื่อผู้ถือหุ้น	เลขที่ใบหุ้น/ ใบทอมรับ	หมายเลขหุ้น	จำนวนรับ	จำนวนจ่าย	จำนวนคงเหลือ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในวันรุ่งขึ้นแผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์นำเช็คพร้อมเอกสารรายละเอียดการรับหุ้นไปที่ห้องค้าหลักทรัพย์เพื่อชำระค่าหุ้นตามแบบแจ้งยืนยันการส่งมอบหุ้นและชำระค่าหุ้นระหว่างลมาฮิก เมื่อชำระค่าหุ้นแล้วเจ้าหน้าที่แผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์ของบริษัทจะได้เอกสารกลับมาดังนี้คือ

1. ใบหุ้นพร้อมตราสารโอน
2. ใบเสริ้จรับเงินซึ่งบริษัทลมาฮิกผู้ขายได้เซ็นชื่อรับเช็คแล้ว
3. สำเนาใบส่งมอบหลักทรัพย์
4. แบบแจ้งยืนยันการส่งมอบหุ้นและชำระค่าหุ้นระหว่างลมาฮิกของรายการที่ต้องชำระราคาในวันรุ่งขึ้นจากบริษัทลมาฮิกผู้ขาย

เมื่อกลับมาบริษัทเจ้าหน้าที่แผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์ส่งใบเสริ้จรับเงินให้แผนกการเงินเพื่อให้แผนกการเงินตรวจสอบกับใบสำคัญคู่ค้าว่าเช็คที่ค่าจ่ายในวันนั้นได้จ่ายให้บริษัทลมาฮิกผู้ขายในวันนั้นจริง โดยได้ใบเสริ้จรับเงินมาถูกต้อง แผนกการเงินจะส่งใบสำคัญคู่ค้าพร้อมใบเสริ้จรับเงินสัญญาซื้อหลักทรัพย์และสำเนาเช็คไปให้แผนกบัญชีเมื่อสิ้นวันเพื่อบันทึกบัญชีต่อไป ในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่แผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์จะส่งใบหุ้นที่ได้รับให้เจ้าหน้าที่เก็บรักษาใบหุ้นพร้อมใบนำส่งหุ้น (ดูรูปที่ 3.24) ซึ่งทำขึ้น 2 ฉบับ เจ้าหน้าที่เก็บรักษาใบหุ้นจะตรวจฉบับใบหุ้นว่าถูกต้องตรงกับใบนำส่งหุ้นแล้วจะเซ็นชื่อมารับใบหุ้นในใบนำส่งหุ้น เก็บต้นฉบับใบนำส่งหุ้นเป็นหลักฐานการบันทึกการรับหุ้นในทะเบียนรับ-จ่ายใบหุ้น สำหรับสำเนาใบส่งมอบหลักทรัพย์ เจ้าหน้าที่แผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์จะใช้เป็นหลักฐานบันทึกการรับใบหุ้นในบัญชีคุมใบหุ้นและจัดทำใบติดตามการจ่ายเงิน (ดูรูปที่ 3.25) ให้แผนกการเงินเซ็นรับรองความถูกต้องโดยจัดทำทั้งหมด 3 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 - ส่งให้เจ้าหน้าที่เก็บรักษาใบหุ้น เพื่อตรวจว่าการจ่ายเงินได้รับใบหุ้นถูกต้อง
- ฉบับที่ 2 - เก็บไว้เอง
- ฉบับที่ 3 - ส่งให้แผนกบัญชีเพื่อตรวจสอบกับรายการที่ลงในบัญชีรายตัวบริษัทลมาฮิก ซึ่งผ่านบัญชีจากใบสำคัญคู่ค้าว่าถูกต้อง

การชำระเงินและส่งมอบใบหุ้นระหว่างลูกค้ากับบริษัทลมาฮิก

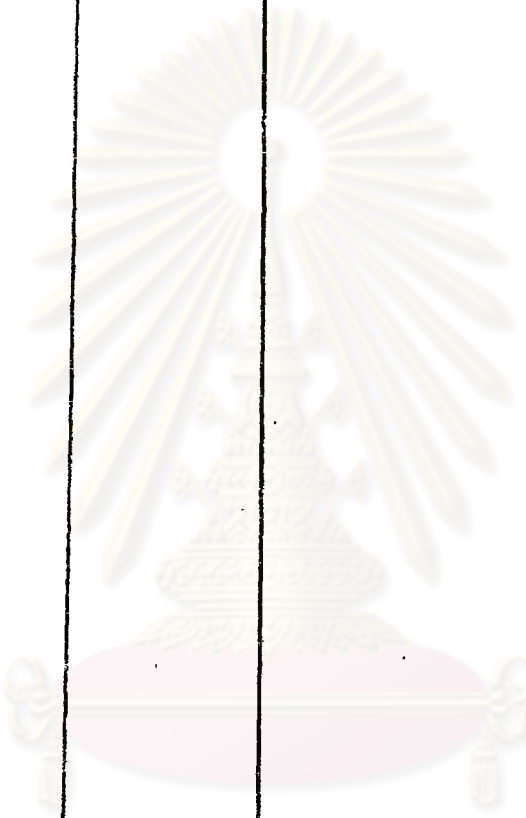
เมื่อลูกค้าได้รับใบยืนยันการซื้อหรือขายหลักทรัพย์แล้วจะต้องมีการชำระเงินและส่งมอบหลักทรัพย์ระหว่างลูกค้ากับบริษัทลมาฮิกตามเงื่อนไขในการซื้อขายหลักทรัพย์ที่ลูกค้าระบุไว้ การชำระเงินและส่งมอบใบหุ้นระหว่างลูกค้ากับบริษัทลมาฮิก แยกได้เป็น 3 กรณีคือ

บริษัท.....

เลขที่.....

ใบนำส่งหุ้น

วันที่.....

ชื่อหลักทรัพย์	จำนวนหุ้น	เลขที่อ้างอิง	รับจาก	หมายเหตุ
 <p data-bbox="338 1308 1201 1553">ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>				

ผู้ส่งใบหุ้น.....ผู้รับมอบใบหุ้น.....วันที่รับมอบ.....

1. การชำระเงินและรับมอบใบหุ้นจากการขายของลูกค้า
2. การรับเงินจากการซื้อและส่งมอบใบหุ้นให้ลูกค้า
3. การรับจ่ายเงินโดยการตัดรายการซื้อกับรายการขาย

1. การชำระเงินและรับมอบใบหุ้นจากการขายของลูกค้า (รูปที่ 3.26)

ในกรณีที่ลูกค้าส่งขายหลักทรัพย์โดยระบุเงื่อนไขในการขายหลักทรัพย์ว่าเป็นเงินสด เมื่อบริษัทขายหลักทรัพย์นั้นได้ ลูกค้าต้องส่งมอบใบหุ้นให้บริษัทอย่างช้าในวันทำการถัดไป เจ้าหน้าที่ฝ่ายหลักทรัพย์ผู้รับใบหุ้นจะตรวจสอบใบหุ้นที่ได้รับว่าเป็นชื่อของลูกค้าผู้ส่งขาย ถ้าใบหุ้นนั้นลูกค้าซื้อผ่านบริษัทลมาชิกอื่นและยังไม่ได้โอนเป็นชื่อของลูกค้า เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบความถูกต้องของใบหุ้นจากลายมือชื่อของเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในเรื่องการชำระราคาและส่งมอบซึ่งได้แจ้งชื่อไว้กับตลาดหลักทรัพย์และประทับตราของบริษัทในด้านหลังของใบหุ้นหรือใบประจำต่อ (รูปที่ 2.1) เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายหลักทรัพย์รับใบหุ้นจากลูกค้าก็จะออกใบรับมอบใบหุ้น (รูปที่ 3.27) จำนวน 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 - ส่งให้ลูกค้า

" 2 - เก็บไว้ที่ฝ่ายหลักทรัพย์

" 3 - ส่งให้เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมใบหุ้นในแผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์พร้อมใบหุ้นและ

ตราสารโอนเพื่อบันทึกการรับใบหุ้นลูกค้า ในบัญชีคุมใบหุ้นของลูกค้า (รูปที่ 3.21) ส่วนใบหุ้นจะส่งต่อให้เจ้าหน้าที่เก็บรักษาใบหุ้นพร้อมใบนำส่งหุ้น เจ้าหน้าที่เก็บรักษาใบหุ้นตรวจนับใบหุ้นว่าถูกต้องตรงกับใบนำส่งหุ้นแล้วจะเซ็นชื่อที่รับใบหุ้นในใบนำส่งหุ้นซึ่งมีสำเนาอีกฉบับ เก็บต้นฉบับเป็นหลักฐานบันทึกการรับหุ้นในทะเบียนรับ-จ่ายใบหุ้น

การชำระเงินให้ลูกค้า จากสำเนาใบยืนยันการขายหลักทรัพย์ เจ้าหน้าที่แผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์จะจัดทำใบชำระราคาค่าหลักทรัพย์ (Settlement Sheet) และใบสำคัญคู่จ่าย (Payment Voucher) เพื่อจ่ายเงินให้ลูกค้าเมื่อใบหุ้นที่ได้รับจากลูกค้าไม่มีปัญหาในการรับชำระราคาจากบริษัท ลมาชิกผู้ซื้อ ส่งใบสำคัญคู่จ่ายพร้อมใบชำระราคาค่าหลักทรัพย์และสำเนาใบยืนยันการขายหลักทรัพย์ไปให้แผนกบัญชีเพื่อตรวจสอบยอดเงินที่จะจ่ายให้แก่ลูกค้า คำนายหน้ารับและคำภาษีหัก ณ ที่จ่ายจากการขายหลักทรัพย์ แผนกบัญชีตรวจสอบกับบัญชีรายตัวลูกค้าว่าถูกต้องแล้วจะทำเครื่องหมายกำกับรายการที่ได้ตรวจสอบแล้วเพื่อป้องกันการตรวจสอบซ้ำและเซ็นชื่อว่าได้ตรวจสอบถูกต้องในใบสำคัญคู่จ่าย (Payment Voucher) ส่งใบสำคัญคู่จ่ายพร้อมใบชำระราคาค่าหลักทรัพย์และสำเนา

แผนกเก็บรักษา ใบหุ้น

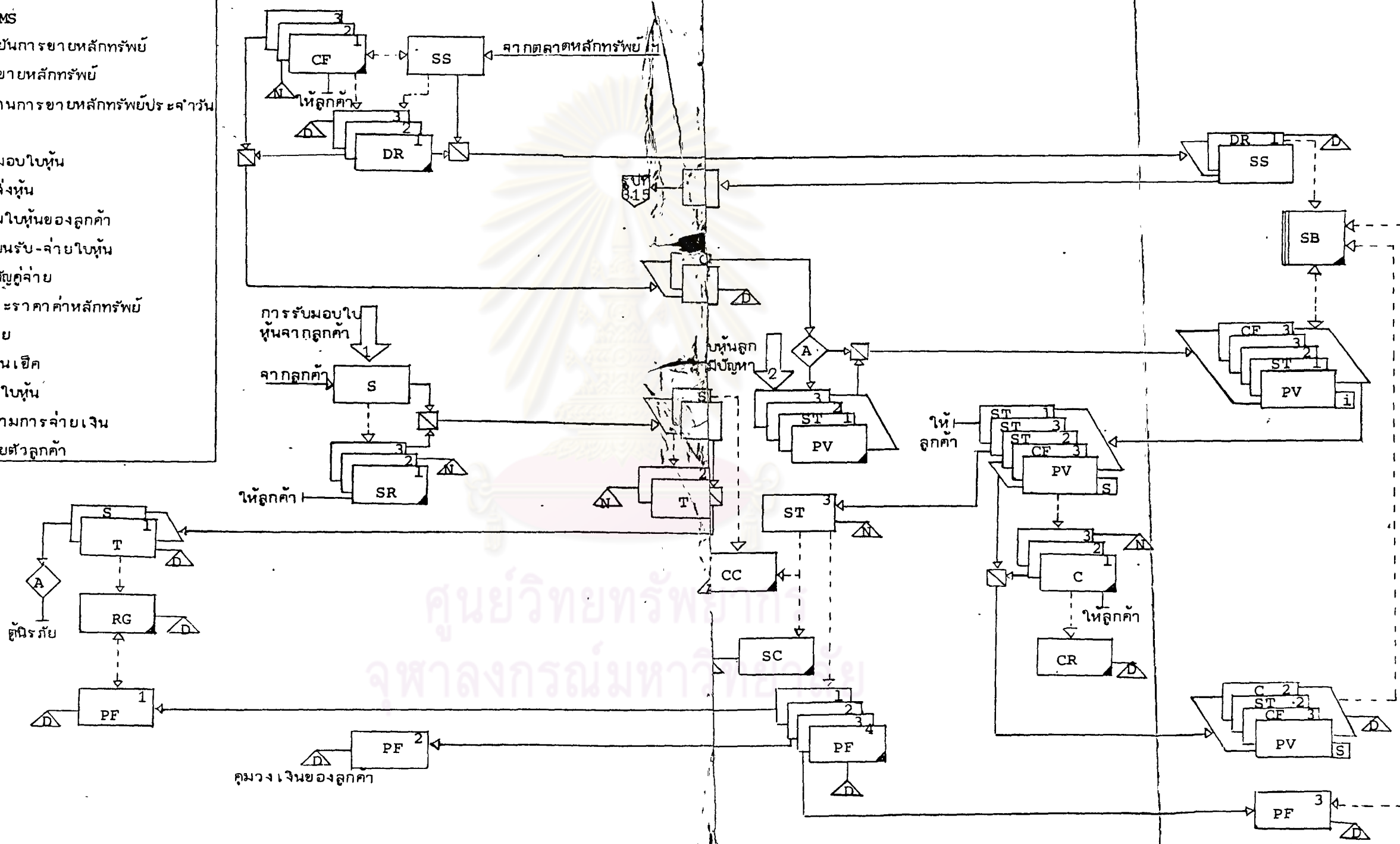
แผนกหลักทรัพย์

แผนกชำระเงินหลักทรัพย์

แผนกการเงิน

แผนกบัญชี

- FORMS
- CF - ใบยืนยันการขายหลักทรัพย์
 - SS - สัญญาขายหลักทรัพย์
 - DR - รายงานการขายหลักทรัพย์ประจำวัน
 - S - ใบหุ้น
 - SR - ใบรับมอบใบหุ้น
 - T - ใบนำส่งหุ้น
 - CC - บัญชีคุมใบหุ้นของลูกค้า
 - RG - ทะเบียนรับ-จ่ายใบหุ้น
 - PV - ใบสำคัญคู่จ่าย
 - ST - ใบชำระราคาค่าหลักทรัพย์
 - C - เช็คจ่าย
 - CR - ทะเบียนเช็ค
 - SC - บัญชีคุมใบหุ้น
 - PF - ใบติดตามการจ่ายเงิน
 - SB - บัญชีรายตัวลูกค้า

บริษัท.....

ที่อยู่.....

เลขที่.....

ใบรับมอบใบหุ้นพร้อมตราสารโอน

วันที่.....

บริษัทฯ ได้รับมอบใบหุ้นจาก.....ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

หลักทรัพย์	เลขที่ อ้างอิง	ชื่อผู้ถือหุ้น	ใบหุ้น เลขที่	หมายเลขหุ้น	จำนวน	หมายเหตุ

พร้อมค่าอากรแสตมป์จำนวน.....บาท

ชื่อผู้ส่งมอบ.....

ชื่อผู้รับมอบ.....

วันที่.....

วันที่.....

ใบยืนยันการขายหลักทรัพย์ไปให้แผนกการเงินเพื่อจัดทำเช็คจ่ายให้ลูกค้าและเซ็นรับค่านายหน้า และค่าภาษีหัก ณ ที่จ่ายในใบชำระราคาค่าหลักทรัพย์ซึ่งทำทั้งหมด 3 ฉบับ (ดูรูปที่ 3.28)

- ฉบับที่ 1 - ส่งให้ลูกค้าและให้ลูกค้าเซ็นรับเช็คในใบสำคัญคู่จ่ายเมื่อลูกค้ามารับเช็คไป
- " 2 - ใ้เป็นใบเสร็จรับเงินและหลักฐานประกอบใบสำคัญ
- " 3 - ส่งคืนให้แผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการตัดส่วนวนหุ้น ออกจากบัญชีคุมใบหุ้นของลูกค้า พร้อมทั้งบันทึกการรับใบหุ้นในบัญชีคุมใบหุ้น และจัดทำใบติดตามการจ่ายเงินประจำวัน (ดูรูปที่ 3.25) จำนวน 4 ฉบับ ให้แผนกการเงินเซ็นรับรองความถูกต้องก่อน ได้แก่
 - ฉบับที่ 1 - ส่งให้แผนกเก็บรักษาใบหุ้นเพื่อตรวจสอบว่าการจ่ายเงินได้รับใบหุ้นถูกต้อง ตามทะเบียนการรับ-จ่ายใบหุ้น
 - " 2 - ส่งให้เจ้าหน้าที่แผนกหลักทรัพย์เพื่อควบคุมวงเงินเงินเชื่อของลูกค้า
 - " 3 - ส่งให้แผนกบัญชีเพื่อตรวจสอบกับบัญชีแยกประเภทและบัญชีรายตัวลูกค้า
 - " 4 - เก็บไว้เอง

2. การรับเงินจากการซื้อและส่งมอบใบหุ้นให้ลูกค้า (ดูรูปที่ 3.29)

ในกรณีที่ลูกค้าสั่งซื้อหลักทรัพย์โดยระบุวิธีการซื้อหลักทรัพย์ต่าง ๆ เช่น เงินสด เงินกู้ หรือเงินเชื่อ เมื่อลูกค้าแจ้งความประสงค์ขอรับใบหุ้นที่ซื้อ เจ้าหน้าที่แผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์จะตรวจสอบสำเนาใบยืนยันการซื้อหลักทรัพย์ว่าถูกต้องตามที่ลูกค้าแจ้งจริง จึงทำใบสำคัญรับเงิน (Received Voucher) และใบชำระราคาค่าหลักทรัพย์ (Settlement Sheet) พร้อมสำเนาใบยืนยันการซื้อหลักทรัพย์ไปให้แผนกบัญชีเพื่อตรวจสอบยอดเงินหลักทรัพย์และค่านายหน้ารับจากลูกค้ากับบัญชีรายตัวลูกค้า หลังจากทำเครื่องหมายกำกับรายการที่ได้ตรวจสอบและเซ็นชื่อว่าได้ตรวจสอบว่าถูกต้องในใบสำคัญรับเงินแล้วจะส่งไปให้แผนกการเงิน เมื่อได้รับเงินจากลูกค้า พนักงานรับเงินจะเซ็นชื่อรับในใบสำคัญรับเงินและใบชำระราคาค่าหลักทรัพย์จำนวน 3 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 - ให้ลูกค้าโดยใ้เป็นใบเสร็จรับเงิน
- " 2 - เป็นหลักฐานประกอบใบสำคัญ
- " 3 - ส่งคืนให้แผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์เพื่อจัดทำใบติดตามการรับเงินประจำวัน

เมื่อลูกค้าได้ทำการชำระเงินที่แผนกการเงินแล้ว เจ้าหน้าที่แผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์ จะทำใบเบิกยื่นส่งไปให้เจ้าหน้าที่เก็บรักษาใบหุ้นเพื่อรับใบหุ้นแล้ว เจ้าหน้าที่แผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์

จะทำใบส่งมอบหลักทรัพย์ (Delivery Order) แล้วจึงมอบใบหุ้นให้ลูกค้าพร้อมทั้งให้ลูกค้าเซ็นชื่อรับหุ้นในใบส่งมอบหลักทรัพย์ซึ่งมีจำนวน 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 - ใช้เป็นหลักฐานการจ่ายใบหุ้นในบัญชีคุมใบหุ้น

" 2 - ให้ลูกค้า

3. การรับจ่ายเงินโดยการตัดรายการซื้อกับรายการขาย

ในกรณีที่ลูกค้าเงินกู้หรือลูกค้าเงินเชื่อส่งขายหลักทรัพย์ที่ได้ซื้อไว้และวางเป็นประกันหนี้กับบริษัท เจ้าหน้าที่แผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์จะใส่สำเนาใบยืนยันการซื้อและขายหลักทรัพย์เป็นหลักฐานเพื่อตัดทำใบชำระราคาค่าหลักทรัพย์ แสดงการคำนวณกำไรขาดทุนจากการซื้อขายหลักทรัพย์ คำนายหน้าและค่าภาษีหัก ณ ที่จ่ายที่เกิดขึ้นจากการซื้อขายหลักทรัพย์ และหายอดเงินสุทธิที่จะต้องรับหรือจ่ายให้ลูกค้า การตัดจำหน่ายต้นทุนของหลักทรัพย์ที่ซื้อแต่ละประเภทใช้วิธีตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปและยึดถือปฏิบัติโดยสม่ำเสมอ สำหรับค่าดอกเบี้ยจะคำนวณจากยอดซื้อหลักทรัพย์ที่ลูกค้า เป็นหนี้จนถึง วันที่ลูกค้าส่งขายหลักทรัพย์นั้น

ถ้าบริษัทต้องจ่ายเงินให้ลูกค้า เจ้าหน้าที่แผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์จะทำใบสำคัญคู่จ่ายและจ่ายเงินให้ลูกค้าตามวิธีการ เช่นเดียวกับการชำระเงินเมื่อลูกค้าขายหลักทรัพย์ในข้อ 1

ถ้าลูกค้าต้องจ่ายเงินให้บริษัท เจ้าหน้าที่แผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์จะติดต่อให้ลูกค้ามาชำระเงินภายในเวลาที่กำหนด เมื่อลูกค้ามาชำระเงิน เจ้าหน้าที่แผนกรับจ่ายเงินหลักทรัพย์จะทำใบสำคัญรับเงินและรับเงินจากลูกค้าตามวิธีการ เช่นเดียวกับการรับเงินจากการซื้อหุ้นให้ลูกค้า

เมื่อสิ้นวันแผนกการเงินจะรวบรวมใบสำคัญพร้อมหลักฐานประกอบใบสำคัญ ใบนำฝากธนาคาร และสำเนาเช็คส่งให้แผนกบัญชีเพื่อทำการบันทึกบัญชีต่อไป

วิธีการลงบัญชีเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์

โดยทั่วไปแล้วการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์จะใช้วิธี เกณฑ์สิทธิ (Accrual Basis) ในการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับค่าซื้อขายหลักทรัพย์ คำนายหน้ารับ และค่าดอกเบี้ยรับ ส่วนค่าภาษีการขายหลักทรัพย์หัก ณ ที่จ่ายอาจใช้วิธี เกณฑ์เงินสด (Cash Basis) หรือ เกณฑ์สิทธิ (Accrual Basis) ก็ได้ การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ในแต่ละวันแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้าและ Sub-broker

2. การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัทเอง

1. การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้ามีขึ้นตอนดังนี้

ล้มมติเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม ลูกค้าซื้อหุ้น BBL จำนวน 200 หุ้น ราคาหุ้นละ 250 บาท

สค. 1	เดบิต ลูกหนี้ลูกค้า	50,250.-	
	เครดิต คำนายหน้ารับ		250.-
	เจ้าหนี้บริษัทสมาชิก		50,000.-

เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม บริษัทจ่ายเงินค่าหลักทรัพย์ให้บริษัทสมาชิกอื่น

สค. 3	เดบิต เจ้าหนี้บริษัทสมาชิก	50,000.-	
	เครดิต เงินสด/เงินฝากธนาคาร		50,000.-

ณ วันสิ้นเดือนล้มมติบริษัทคิดดอกเบี้ยจากลูกค้าได้ 640.17 บาท (คำนวณค่าดอกเบี้ย

จากค่าซื้อหลักทรัพย์บวกค่านายหน้าในอัตรา 15% ต่อปี = $50,250 \times \frac{15}{100} \times \frac{31}{365} = 640.17$)

สค. 31	เดบิต ดอกเบี้ยค้างรับ	640.17	
	เครดิต ดอกเบี้ยรับ		640.17
	เมื่อเรียกเก็บเงินค่าดอกเบี้ยจากลูกค้าได้ในเดือนถัดไป		
	เดบิต เงินสด/เงินฝากธนาคาร	640.17	
	เครดิต ดอกเบี้ยค้างรับ		640.17

ต่อมาเมื่อวันที่ 10 กันยายน ลูกค้ามาชำระเงินให้บริษัท บริษัทคิดดอกเบี้ยนับจากวันที่

ค้างชำระถึงวันที่ลูกค้ามาชำระเงินได้เท่ากับ 206.51 บาท ($50,250 \times \frac{15}{100} \times \frac{10}{365} = 206.51$)

กย. 10	เดบิต เงินสด/เงินฝากธนาคาร	50,456.51	
	เครดิต ลูกหนี้ลูกค้า		50,250.-
	ดอกเบี้ยรับ		206.51

ล้มมติเมื่อวันที่ 15 กันยายนลูกค้าขายหุ้น BBL จำนวน 200 หุ้นราคาหุ้นละ 240 บาท

กย. 15	เดบิต ลูกหนี้บริษัทสมาชิก	48,000.-	
	เครดิต คำนายหน้ารับ		187.20
	ค่าภาษีการขายหลักทรัพย์หัก ณ ที่จ่าย		52.80

เมื่อบริษัทสมาชิกอื่นจ่ายเงินค่าห้สักรัพย์ให้แก่บริษัท

เดบิต เงินสด/เงินฝากธนาคาร	48,000.-	
เครดิต ลูกหนีบริษัทสมาชิก		48,000.-

เมื่อบริษัทจ่ายเงินให้ลูกค้า

เดบิต เจ้าหนีลูกค้า	47,760.-	
เครดิต เงินสด/เงินฝากธนาคาร		47,760.-

วิธีการลงบัญชีข้างต้นเป็นการบันทึกค่าภาษีการขายห้สักรัพย์หัก ณ ที่จ่ายตามวิธีเกณฑ์สิทธิ (Accrual Basis) สำหรับการบันทึกค่าภาษีการขายห้สักรัพย์หัก ณ ที่จ่ายตามวิธีเกณฑ์เงินสด (Cash Basis) มีขั้นตอนดังนี้คือ

สมมติลูกค้าขายหุ้น BBL จำนวน 200 หุ้น ราคาหุ้นละ 240 บาท

เดบิต ลูกหนีบริษัทสมาชิก	48,000.-	
เครดิต ค่านายหน้ารับ		187.20
เจ้าหนีลูกค้า		47,812.80

เมื่อบริษัทจ่ายเงินให้ลูกค้า

เดบิต เจ้าหนีลูกค้า	47,812.80	
เครดิต ค่าภาษีการขายห้สักรัพย์หัก ณ ที่จ่าย		52.80
เงินสด/เงินฝากธนาคาร		47,760.-

บัญชีลูกหนี้และเจ้าหนีห้สักรัพย์สำหรับลูกค้าและบริษัทสมาชิกอาจทำได้ 2 กรณีคือ

1. แยกเป็นบัญชีลูกหนี้และเจ้าหนีสำหรับลูกค้าและบริษัทสมาชิก โดย

บันทึก ลูกหนีจากการซื้อห้สักรัพย์ ทางด้านเดบิตของบัญชีลูกหนีห้สักรัพย์

บันทึก การรับเงินจากลูกหนีห้สักรัพย์ ทางด้านเครดิตของบัญชีลูกหนีห้สักรัพย์

บันทึก เจ้าหนีจากการขายห้สักรัพย์ ทางด้านเครดิตของบัญชีเจ้าหนีห้สักรัพย์

บันทึก การจ่ายเงินให้เจ้าหนีห้สักรัพย์ ทางด้านเดบิตของบัญชีเจ้าหนีห้สักรัพย์

การเปิดบัญชีลูกหนี้และเจ้าหนีห้สักรัพย์วิธีนี้ถ้าลูกค้ารายเดียวกันมีทั้งซื้อและขายจะแสดงแยกเป็นบัญชีลูกหนีลูกค้าห้สักรัพย์ และบัญชีเจ้าหนีลูกค้าห้สักรัพย์

2. .เปิดบัญชีคุมการค้ำหลักทรัพย์และบัญชีคุมการรับจ่ายเงินหลักทรัพย์สำหรับลูกค้าและบริษัทสมาชิก โดย

บันทึก ลูกหนี้จากการซื้อหลักทรัพย์ ทางด้านเดบิตของบัญชีคุมการค้ำหลักทรัพย์

บันทึก เจ้าหนี้จากการขายหลักทรัพย์ ทางด้านเครดิตของบัญชีคุมการค้ำหลักทรัพย์

บันทึก การรับเงินจากลูกหนี้หลักทรัพย์ ทางด้านเครดิตของบัญชีคุมการรับจ่ายเงินหลักทรัพย์

บันทึก การจ่ายเงินให้เจ้าหนี้หลักทรัพย์ ทางด้านเดบิตของบัญชีคุมการรับจ่ายเงินหลักทรัพย์

ทุกสิ้นเดือนโอนปิดบัญชีคุมการรับจ่ายเงินหลักทรัพย์ไปบัญชีคุมการค้ำหลักทรัพย์ วิธีนี้ถ้าลูกค้ารายเดียวกันมีทั้งซื้อและขายจะแสดงยอดสุทธิว่าเป็นลูกหนี้หรือเจ้าหนี้ลูกค้าหลักทรัพย์ของกิจการ

2. การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์สำหรับบริษัทเอง มีขั้นตอนดังนี้คือ

ล้มมติบริษัทซื้อหุ้น BBL จำนวน 200 หุ้น ราคาหุ้นละ 250 บาท

เดบิต เงินลงทุนในหลักทรัพย์จดทะเบียนหรือรับอนุญาต 50,000.-

เครดิต เจ้าหนี้บริษัทสมาชิก 50,000.-

เมื่อบริษัทจ่ายเงินค้ำหลักทรัพย์ให้บริษัทสมาชิกอื่น

เดบิต เจ้าหนี้บริษัทสมาชิก 50,000.-

เครดิต เงินสด/เงินฝากธนาคาร 50,000.-

เมื่อบริษัทขายหุ้น BBL จำนวน 200 หุ้น ราคาหุ้นละ 240 บาท

เดบิต ลูกหนี้บริษัทสมาชิก 48,000.-

กำไรขาดทุนจากการค้ำหลักทรัพย์ 2,000.-

เครดิต เงินลงทุนในหลักทรัพย์จดทะเบียนหรือรับอนุญาต 50,000.-

เมื่อบริษัทสมาชิกอื่นจ่ายเงินค้ำหลักทรัพย์ให้แก่บริษัท

เดบิต เงินสด/เงินฝากธนาคาร 48,000.-

เครดิต ลูกหนี้บริษัทสมาชิก 48,000.-

ทุกสิ้นเดือนบริษัทต้องเสียภาษีการค้ำและภาษีเทศบาลจากรายได้ คือ คำนายหน้าและค่าดอกเบี้ยรับ โดยคิดในอัตราปัจจุบัน 6.05% จากยอดรายได้คำนายหน้าและในอัตรา 2.75% จากยอดค่าดอกเบี้ยรับ พร้อมทั้งเสียภาษีการค้ำและภาษีเทศบาลจากการขายหลักทรัพย์สำหรับบริษัทเอง และ

นำส่งภาษีการขายหลักทรัพย์ของลูกค้าซึ่งบริษัทได้หัก ณ ที่จ่ายไว้ในอัตรา 0.11% ของค่าขายหลักทรัพย์

เดบิต ค่าภาษีการค้า	xxx	
ค่าภาษีการขายหลักทรัพย์หัก ณ ที่จ่าย	xxx	
เครดิต ค่าภาษีการค้าค้างจ่าย		xxx
เมื่อชำระค่าภาษีการค้าภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป		
เดบิต ค่าภาษีการค้าค้างจ่าย	xxx	
เครดิต เงินสด/เงินฝากธนาคาร		xxx

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย